

Lisa 6 Ainevaldkond „Sotsiaalsained”

Üldalused

Valdkonnapädevus

Sotsiaalsainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuulub kolm õppeainet - ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus. Õppeaine nädalatundide jagunemine kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et õpitulemused ning kooliastmete lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud oleksid saavutatavad.

<p>ÕPPEAINE NIMETUS</p>	<p>INIMESEÕPETUS</p>
<p>ÕPPEAINE KIRJELDUS</p>	<p>Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane.</p> <p>Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle.</p> <p>Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamussavalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.</p>
	<p style="text-align: center;">TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD</p>
<p>I KOOLIASTE</p>	<p>I kooliastme teemad ja õpitulemused lähtuvad õpilase minast (huvid, omadused jms) ja tema eluga kõige lähemalt seotud igapäevaelu teemadest nagu suhted pere ja sõpradega, tervis, käitumisnormid jms.</p> <p>Eesmärgiks on, et laps oskab märgata, mõista ja selgitada enda ja tema eluga otseselt seotud küsimusi. I kooliastme inimeseõpetuses käsitletakse ka ühiskonnaõpetuse teemasid nagu Eesti Vabariik, kodukoht, reeglid, õigused ja kohustused lapse seisukohalt jms.</p>
<p>II KOOLIASTE</p>	<p>II kooliaste laiendab mina-käsitlust ning keskendub eakaaslaste mõju teemadele, mis selles vanuseastmes oluliseks muutuvad. Arendatakse varasemast põhjalikumalt sotsiaalseid oskusi, sh kehtestavat käitumist uimastite vm riskikäitumisega seotud olukordades. Eneseteadvuse ja iseseisvuse tõusuga muutuvad olulisteks ka tervise ning tervislike valikute teemad, näiteks toitumine, kehaline aktiivsus jms.</p>
<p>III KOOLIASTE</p>	<p>III kooliastme inimeseõpetuse õppekava keskendub üha enam mina-käsitluse ja suhete psühholoogilistele aspektidele. Teemade eesmärgiks on valmistada õpilasi ette enda ja maailma sügavamaks mõistmiseks ning tõhustada oskusi, mis on vajalikud isiklikuks ja sotsiaalseks toimetulekuks.</p> <p>III kooliaste pakub tõhusat seksuaalkasvatust. Tervise, suhete ja riskikäitumise teemad jätkuvad süvendatumalt, aidates noorel mõista ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nende mõju talle endale, tema valikutele ning seeläbi tema tervisele ja toimetulekule.</p>

	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
<p>2.klass</p>	<p><u>Mina</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● kirjeldab enda huvisid ja tegevusi ● põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda ● teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi <p><u>Mina ja tervis</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust ● nimetab mõningaid haiguste tunnuseid ● teab hädaabi numbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi 	<ul style="list-style-type: none"> ● Paaristöö, diskussioon väikestes rühmades; enesehindamine. <p>Mõttekaart.</p> <p>Loovtöö: visuaalne pilt.</p> <p>Õppemängud (n liikumismängud).</p> <p>Õppemäng: <i>Astu ringi sisse</i>. Iga õpilane nimetab ühe asja enda juures, nt hobi, omadus, välimuse kirjeldus ning astub ringi sisse. Need õpilased, kelle kohta see väide samuti käib astuvad ka. Iga õpilane saab sõna vähemalt ühe korra.</p> <p>Individuaalne töö: Õpilane paneb kirja 15 asja, mis talle enda juures meeldib.</p> <p>Õppemäng: Mäng palliga. Minu tähtsad asjad. Ringis. Esmalt visates palli teisele mängijale öeldakse midagi enda kohta - huvi, mis meeldib, mis on oluline. Teises ringi viies palli öeldakse midagi kaaslaste kohta kellele palli visatakse - mis tema juures meeldib.</p> <p>Rühmatöö. Meie huvid ja lemmiktegevused.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Diskussioon teemakohase lasteluule ja - kirjanduse katkendite või multifilmide üle. <p>Dramatiseering, juhtumianalüüs.</p> <p>Multifilmid:</p> <p><u>Jänku-Juss peseb käsi.</u></p> <p><u>Jänku laul Lastelaulud LOLALA.</u></p> <p><u>Juss saab kaheksa aastaseks.</u></p> <p><u>Jussi künnipäev ja taldriku reegel.</u></p> <p><u>Juss teab, et sport hoiab tervena!</u></p> <p>Jutu kirjutamine: <i>Mida teen oma tervise hoidmiseks?</i></p> <p>Õppemäng: Klassis kaks seinat: tervislik ja ei ole tervislik. Õpetaja on valmistanud ette väited ning õpilased avaldavad oma arvamust liikudes vastavalt.</p>

		<p>Arutelu: une olulisusest ja tutvumine lapse <u>unenormidega</u>.</p> <p>Paaristöö. Plakat. Tervislik eluviis.</p> <p>Ülesanne. Ekraaniaeg. Päeva/ kolme päeva/ nädala jooksul kirjutab üles ekraanide ees oleva aja. Seejärel lahutab maha aja, mille kulutas õppimiseks. Arutelu - kas järelejäänud aeg on optimaalne/ suur. Kuidas ekraanide ees olevat aega vähendada/ mida selle asemel teha.</p> <p>Joonistus. Hügieen ja hügieenivahendid.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Diskussioon: nakkuslike ja mittenakkuslike haiguste tunnuste eristamine. <p>Näiteks multifilmid:</p> <p>Jussil on tuulerõuged.</p> <p>Kõik on sinu kätes.</p> <p>Diskussioon: Kuidas toimin, kui jään haigeks?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Juhtumianalüüs. Rollimäng. <p>Paaristöö: dialoogi koostamine, kuidas helistada hädaabinumbrile näidise alusel.</p> <p>Diskussioon: Millal helistada hädaabinumbrile?</p> <p>Video vaatamine ja arutelu. Hädaabinumbrile helistamine.</p> <p>Ühiselt või individuaalselt klassiga tegemiseks EIS ülesanded, vajalik sisselogimine õpetajal.</p> <p>Hädaabinumbrile helistamine. ID: 20482</p> <p>Töö tekstiga: Kuidas toimida õnnetusjuhtumi korral? ID: 20483</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Diskussioon ja rühmatöö vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. <p>Õppemängud. Rollimäng.</p>
--	--	--

	<p><u>Mina ja minu pere</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas <p><u>Mina ja Eesti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab kaardilt Eesti ja kodukoha • nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva • teab, kes on Eesti Vabariigi president • tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat • teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku • võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt • toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest • selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja 	<p>Multifilm: Jänku-Jussi väike heategu.</p> <p>Õpetaja juhitud arutelu, miks on oluline iga pereliikme panus kodus?</p> <p>Video vaatamine: NOVA seletab: Millised on lapse õigused? Õpetaja koostab video kohta eelnevalt küsimused ning jagab need paari peale ning õpilased peavad leidma vastused. Arutelu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õppekäik. Õppekäigu järgselt nähtust üheskoos kollaaži loomine. • Õpiprojekt (infootsing): rahvakombed minevikus ja tänapäeval. <p>Multifilmid:</p> <p>Jussi jaanipäev.</p> <p>Jussi mardipäev.</p> <p>September on teadmispäev</p> <p>Lühijutu kirjutamine ja joonistamine: Kuidas tähistan (nt kadripäeva, mardipäeva).</p> <p>Tähtpäevade alias.</p> <p>Rühmades miniuurimused rahvakommete kohta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teemapäev: kodukohas elavate inimeste tavad ja kombed. <p>Teemakohane loovtöö.</p> <p>Multifilmid:</p> <p>Jussi sõber Ghanast.</p> <p>Juss saab seitsme-aastaseks.</p> <p>Jussi õpetaja sünnipäev.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpiprojekt: meie klassi tavad ja kombed nüüd ja 10 aasta pärast. <p>Arutelu: millised tähtpäevi tähistatakse õpilaste peredes ja kodukohas ning kuidas? Millised on kodukoha tavad ja kombed tulevikus?</p>
--	---	--

	<p><u>Mina: aeg ja asjad</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • planeerib oma päeva ja nädalat terviseteadlikult • toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada • sõnastab enda õppimise eesmärged ja seostab neid enda huvidega • seostab igapäevavalikuid tuleviku eesmärkidega 	<ul style="list-style-type: none"> • Individuaaltöö. Päeva- ja nädalakava. Arutelu: millistest tegevustest koosneb õpilase päev ja nädal Millised tegevused on kõige olulisemad ja mis vähem olulisemad, kuidas aega jagada. <p>Loovtöö - oma elu ajatelg.</p> <p>Multifilm: <u>Jussi ja Jassi varandus</u></p> <p>Diskussioon ja rühmatöö: vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel.</p> <p>Paaristöö: näited aja kulu ja seisu kohta.</p> <p>Teemapäev: kodukohas kasutatavate asjade väärtus lähtudes nende loomiseks või ehitamiseks tehtust.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loovtöö: isiklik õpimapp - mina ja minu meeled õppimisel. <p>Multifilm: Jänku-Jussi viis meelt.</p> <p>Viis meelt. Keelekümbluskeskus. https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/2590/Viis_meelet.pdf</p> <p>Arutelu allika põhjal: Bibi tahab mängida. Aga kus on ta sõbrad?</p> <p>Võistlusmäng grupitööna: milleks on vaja matemaatikat/ inglise keelt/ inimeseõpetust ... (ja teisi õppeaineid), et olla tark ja tubli?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuaalne õpimapp. Sõnastab mõne oma huviga seoses eesmärgi, mida soovib saavutada. Selgitab mida eesmärgi saavutamiseks teha plaanib. Kindla ajavahemiku järel selgitab kuidas ta eesmärgi saavutamine õnnestus ja mida võiks teha teisiti. <p>Loovülesanne. Mina suurena.</p>
<p>3.klass</p>	<p><u>Mina:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda 	<p>Mina. Igäihe väärtuslikkus. Positiivne suhtumine endasse.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskussioon ja paaristöö

	<ul style="list-style-type: none"> ● teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi ● nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi ● toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas <p><u>Mina ja tervis:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve ● selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste ● teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi <p><u>Mina ja teised:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida ● põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust ● demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist ● tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid ● kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist ● märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja 	<ul style="list-style-type: none"> ● vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. ● Loovtöö: plakat, poster. ● Mõistekaart. ● Teemapäev. ● Õpitsenaarium: ● Sallivus Inimeste erinevused: bioloogiline ja sotsiaalne. Sallivus. <p>Vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. Tervislik eluviis. Terviseriskid. Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. Esmaabi. Abi saamise võimalused.</p> <p>Diskussioon. Mõistekaart. Rühmatöö. Rollimängud.</p> <p>Reeglid ja käitumisnormid. Seadused. Üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimine. Käitumisnormide ja seaduste järgimine koolis ja lähiümbruses. Liiklusreeglid ja nende järgimine. Turvaline käitumine liikluses koduteel ja koduümbruses. Vägivald ja selle erinevad vormid. Vägivaldse käitumise negatiivsed tagajärjed. Abi saamise võimalused koolikiusamise ja teiste vägivaldse käitumise ilmingute korral. Sõprus ja sõpruse hoidmine. Koostöö vajalikkus.</p> <p>Hoolitsemine ja abistamine ning prosotsiaalse käitumise väärtustamine. Heategemine ja heategevus.</p>
--	--	--

	<p>koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks</p> <ul style="list-style-type: none"> ● teab, et vägivaldal on eri vormid; ● selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua ● teab abi saamise võimalusi inimväarikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald; ● demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalda korral ● selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust <p><u>Mina: teave ja asjad.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● loetleb erinevaid teabeallikaid ● leiab infot erinevatest allikatest ● võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest ● kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte ● selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel ● teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine ● hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine 	<p>Teave. Erinevad teabeallikad. Teabeallikate kasutamine. Teabeallikate usaldusväärsus. Meedia kasutusvõimalused ja ohud. Turvaline meediavahendite kasutamine. Raha. Raha teenimine, kasutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste plaanimine. Keskkonna hoidmise võimalused säästlikul tarbimisel. Enda võimalused keskkonna hoidmisel lähiümbruses.</p> <p>Töö erinevate teabeallikatega. Diskussioon, paaristöö, rühmatöö. Rollimäng.</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • 	
<p>5.klass</p>	<p><u>Tervis:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Selgitab tervise tähendust ja seda mõjutavaid tegureid. Nimetab tervist mõjutavaid füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid tegureid. • Seostab peamisi tervisenäitajaid inimese tervisliku seisundiga (nt unekvaliteet, stress, kehatemperatuur, pulss, kehamassiindeks). Nimetab mõõdetavaid ja hinnangulisi tervisenäitajaid; selgitab, kuidas erinevad tervisetegurid tervist mõjutavad. • Teab, et meedia saab mõjutada inimeste tervisekäitumist, toob näiteid. Mõistab reklaamide eesmärke, eristab arvamust faktist. • Toob näiteid tegevustest, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks, soodustavad kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist. • Toob näiteid, kuidas meedia abil saab suurendada inimeste kehalist aktiivsust. • Selgitab keha eest hoolitsemise vajalikkust. <p><u>Murdeiga ja kehalised muutused:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nimetab murdeas toimuvaid füüsilisi ja emotsionaalseid muutusi. 	<p>Tervis. Tervise olemus. Tervise aspektid: füüsiline, vaimne, sotsiaalne tervis. Tervist mõjutavad tegurid - eluviis, pärilikkus, keskkond, tervishoid. Arutelu klassis- seosed</p> <p>Mõõdetavad ja hinnangulised tervisenäitajad. Stress. Stressiga toimetulek.</p> <p>Prakiline töö klassis: tervisenäitajate mõõtmine, pikkus, kaal, vererõhk, pulss.</p> <p>Meedia osa tervisega seotud otsustes. Tervise teemalised veebilehed.</p> <p>Tervislik eluviis. Tervist toetavad tegevused: tervist toetav toiduvalik, füüsiline aktiivsus, uni ja puhkus. Praktiline töö : Päevaplaani koostamine, toidupüramiidi koostamine töövihiku juhendi järgi</p> <p>Turvaline elukeskkond (sh meedia) ja tervislik eluviis.</p> <p>Keha eest hoolitsemine (karastamine ja hügieen). Praktiline töö: Infovoldiku koostamine töövihiku ja õpetaja juhiste järgi. Rühmatöö; etteantud sõnadega jutukese koostamine õpitud teemade kohta.</p> <p>Murdeiga elukaas. Murdeea olulisus. Murdeea füüsilised ja emotsionaalsed, vaimsed ja sotsiaalsed muutused.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid erinevast arengutempost murdeas. <p><u>Turvalisus ja riskikäitumine:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid elu ja tervist ohustavatest teguritest ja teab, kuidas neid vältida, hoidub riskikäitumises. • Selgitab, miks on normid, sh liikluseadus kohustuslik kõigile ning järgib neid. • Toob näiteid meediaga seotud ohtudest. • Teab, mis on autoriõigused ja et need on seadusega kaitstud, miks peab autoriõigusi järgima ja mida võib endaga kaasa tuua autoriõiguste eiramine. • Otsib, leiab ja esitab usaldusväärsetest allikatest terviseteemalist infot, järgides autoriõigust. 	<p>Igäihel oma tempo. Toimetulek muutustega. Suguline küpsus ja soojätkamine. Viljastumine, rasedus, lapse sünd. Muutustega seonduvate kehaosade ja elundite nimetused ja toimimise põhimõtted, sh sugurakkude valmimise seos lapsesaamisvõime ja seksuaalsusega. Positiivne suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Rühmatöö: murdeea rõõmud ja mured. Praktiline töö: raamatukogus tutvuda murdeateemaliste raamatutega, valida üks, mida tutvustad teistele.</p> <p>Riskikäitumine ja selle liigid (sh terviseriskid). Ohutus kodus, koolis, avalikus ruumis, sh tule-, vee- ja elektriõhutus. Riskikäitumist ennetavad ja soodustavad tegurid. Video vaatamine ja arutelu. <u>Hädaabinumbrile helistamine.</u></p> <p>Reeglid ja normid. Seadused (sh liikluseadus). Reeglite ja normide vajalikkus. Rühmatöö: tutvumine kooli sisekorra eeskirjadega, arutelu miks selliseid reegleid on vaja.</p> <p>Meedia (sh reklaami) mõju otsustele. Meediaohud ja nende vältimine ning abi saamise võimalused. Interneti ohud ja võimalused. Praktiline töö: Mõistekaardi koostamine.</p> <p>Autoriõigused. Autoriõiguste seadus. Autoriõigused ja õpilane. Praktiline töö: Kokkuvõtva infovoldiku koostamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>Usaldusväärsed infoallikad. Infootsing (sh terviseteemaline) usaldusväärsetest infoallikatest. Internet, selle turvaline kasutus.</p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele. • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. <p><u>Haigused ja esmaabi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid, kuidas enda käitumisega ennetada haigestumist. • Demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid, teab, kust otsida vajaduse korral abi. 	<p>Uimastid. Uimastite kahjulik mõju tervisele, otsustele ja käitumisele. Tervislikud valikud. Illegaalsed ja legaalsed uimastid. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seotud riskid tervisele. Kofeiini ja/või teisi erguteid sisaldavate jookide (sh kohv, energiajookid, energiavesi) mõju tervisele (sh sõltuvuse võimalik kujunemine). Praktilised harjutused töövihikus.</p> <p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused (sh sotsiaalsed toimetulekuoskused vägivalda ja uimastiennetuses). Oskus öelda “ei”, selle ütlemise ja väljendamise viisid. Otsused/Otsustamine. Otsuste tagajärjed. Vastutus oma otsuste eest. Kaaslaste mõju otsustele. Koolikiusamine. (füüsiline, verbaalne, kaudne küberkiusamine). Kiusamisega hakkamasaamine ja abi saamise võimalused. Õppefilm, video. Peaasi.ee keskkond.</p> <p>Haigestumise põhjused. Haigestumise vältimise viisid. Haigused: nakkus- ja mittenakkushaigused, viirushaigused.</p> <p>Õnnetused. Õnnetuste vältimine. Esmaabi. Abi kutsumine. Tervis - inimese väärtuslikum vara. Õppefilmid. Praktiline töö: viktoriini koostamine ja läbiviimine. Võimalusel 5.klassi Tervisepäeval osalemine Raplamaal.</p>
<p>Hindamine</p>	<p>Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.</p> <p>Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.</p> <p>Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.</p> <p>Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.</p>	

	<p>Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.</p>	
<p>6.klass</p>	<p><u>Mina ja suhtlemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab, kuidas enesehinnang kujuneb. Mõistab enesehinnangu olemust. Saab aru, et enesehinnang on osa tema minapildist. ● Selgitab enda erinevate omaduste arendamise võimalusi. Oskab nimetada enda erinevaid omadusi. Mõistab, et ennast saab pidevalt arendada. ● Mõistab oma võimalusi algetada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest. Mõistab, et tema ise saab suunata oma tegevusi. Seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga. Õpib tundma oma huvisid ning seostama neid tulevikuga <p><u>Suhtlemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab, millest suhtlemine koosneb. Mõistab suhtlemise olemust. Toob näiteid suhtlemise komponentide kohta ● Eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid Mõistab suhtlemise kompleksust. ● Eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele. Iseloomustab erinevaid käitumisviise. Teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja 	<p>Enesetundmine. Mina-pilt (kirjeldav ja hinnanguline osa). Enesehinnang. Enesehinnangu kujunemine.</p> <p>Eneseanalüüs. Füüsilised ja psüühilised omadused. Oma omaduste ja väärtuste selgitamine ja arendamine. Väärtused, väärtushinnangud. Huvid. Võimed. Ülesanne: intervjuu läbiviimine töövihiku juhendi alusel, klassis arutelu.</p> <p>Kogemused. Väärtushinnagute mõju suhete loomisel. Ettevõtlikkus, selle väljendumine tegutsemisel. Ettevõtlikkuse tähtsus igapäevaelus ja ühiskonnas. Ettevõtlikkus ja tööelu. Ülesanne: Piltide järgi analüüsida milliseid väärtusi pildil kujutatakse. Loovülesanne: Minu tulevik aasta, 5 aasta, 10 aasta pärast.</p> <p>Vajadused suhtlemiseks. Suhtlemise komponendid. Teabevahetus. Suhtluskaaslase tajumine. Mõjutamine. Släng. Teabekanalid. Uurimus: töövihiku ja õpetaja juhendi alusel teabekanalite tajumine</p> <p>Verbaalsed ja mitteverbaalsed suhtlemisvahendid. Diktsioon ja intonatsioon. Parasiitsõnad, žestid, miimika. Suhtlejate kaugus. Aktiivne kuulamine. Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine.</p> <p>Agressiivne käitumine, alistuv käitumine, kehtestav käitumine. Oskus öelda EI. Kehtestamise põhimõtted. Käitumisviiside mõju suhetele. Vabandamine. Rühmatöö: etteantud juhendi järgi lavastada näidend.</p>

	<p>demonstreerib õpituatsioonis „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel.</p> <p>Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Nimetab kahjustavaid käitumisviise. Selgitab, kuidas enese eest seista ilma teisi kahjustamata.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära. Toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus. Toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust. ● Toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpituatsioonis teemakohaseid probleeme. Mõistab enda vastutust erinevates suhtluskeskkondades. ● Toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi. Nimetab inimeste erivajadusi. ● Toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest ja vastutustundlikust käitumisest. Selgitab miks sõbralik käitumine on kasulik. ● Demonstreerib õpituatsioonis sotsiaalsete oskuste tõhusat kasutamist. Nimetab sotsiaalseid oskusi, toob näiteid sotsiaalsete oskuste kohta. ● Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatilisel ja suhteid tugevdavalt väljendada. Mõistab, et kõik tunded on normaalsed. Oskab 	<p>Eelarvamused. Dikrimineerimine. Vabanemine eelarvamustest. Eelarvamuste ja stereotüüpide mõju suhetele. Rühmatöö: Lauamäng</p> <p>Internet kui teabekanal. Interneti võimalused ja ohud. Turvaline internetikasutus. Viisakas, austav ja hooliv suhtlemine. Kehtestav käitumine ja oskus öelda EI internetis.</p> <p>Inimeste erinevused. Vajadused. Väärtused. Erivajadused. Sallivus. Levinumad erivajadused. Eelarvamused. Praktiline ülesanne: Koos keskkonnas Peaasi.ee, hiljem vestlus leitud info kohta.</p> <p>Õiglus, vastutus, hoolivus, ausus.</p> <p>Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, abi küsimine ja vastuvõtmine, jagamine, koostöö, sallivus ja hoolitsemine, koostöö ja toetav mõtteviis.</p> <p>Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine. Risk eneseavamisega. Tõhus sotsiaal-emotsionaalne eneseväljendus. Usaldus suhetes. Sõprus. Empaatia.</p>
--	---	--

	<p>oma tundeid väljendada ennast ja teisi kahjustamata</p> <p><u>Konfliktid ja probleemilahendus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab konflikti häid ja halbu külgi. ● Kirjeldab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendusviise. Valib õpituatsioonis konflikti lahendamiseks sobiva käitumisviisi. ● Näeb ühe probleemi lahendamise erinevaid võimalusi. Nimetab erinevaid probleeme. Toob näiteid erinevate tõhusate probleemilahenduste kohta. Lahendab loovalt ja koostöiselt probleeme ja toob esile erinevate lahenduste eelised ning puudused. ● Kirjeldab, kuidas kaaslased võivad mõjutada otsustamist. Nimetab mõjutamise viise. ● Toob näiteid, milliste tagajärgedeni võivad erinevad otsused viia. Mõistab enda vastutust oma otsuste ja tegude eest. <p><u>Positiivne mõtlemine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Märkab ja toob näiteid enda positiivsete omaduste kohta. Märkab ja toob näiteid teiste positiivsete omaduste kohta. 	<p>Konflikt kui suhte probleem. Konfliktide põhjused, tagajärjed, lahendamise viisid.</p> <p>Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise viisid. Konflikti lahendamise meelespea.</p> <p>Konfliktide lahendamise erinevad lahendused. Otsuste langetamine ja erinevate lahendusviiside kaalumise otsustamisel. Koostöise tegevuse võimalused ja eelised. Probleemilahenduste tõhusad ja ebatõhusad sammud. Kriitika.</p> <p>Kaaslaste mõju otsustele. Abistav ja kahjustav mõju. Grupi surve. Mõjutamine. Mõjutamise viisid (ähvardamine, äraostmine, nõu andmine, kingituste tegemine, vastuteene ootamine, veenmine).</p> <p>Toimetulek vägivallega, sh kiusamisega, abi saamise võimalused. Vastutus.</p> <p>Positiivne mõtlemine ja mõtlemisviis. Optimism, motiveerimine, enesekindlus. Positiivne suhtumine endasse ja teistesse.</p>
<p>Hindamine</p>	<p>Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.</p>	

	<p>Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.</p> <p>Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.</p> <p>Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.</p> <p>Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.</p>	
<p>7.klass</p>	<p><u>Inimese areng ja murdeiga</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kirjeldab pärilike ja keskkonnategurite, nt elukeskkonna, ümbritsevate inimeste ja hariduse mõju inimese arengule ja otsustele; ● Seostab inimese kasvamist ja arengut pärilike ning keskkonnateguritega; ● Selgitab inimese arengut murde- ja noorukieas ning eristab seda täiskasvanueast <p><u>Inimene, valikud, õnn</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang; ● Toob näiteid teguritest, mis kujundavad minapilti ja enesehinnangut; ● Analüüsib ennast oma väärtuste, isikuomaduste, võimete ja huvide põhjal ning seostab seda valikutega elus; ● Analüüsib inimese võimalusi ja vastutust oma elutee kujundamisel; <p><u>Inimene ja rühm</u></p>	<p>Areng, küpsemine, kasvamine, õppimine, pärilikkus, keskkonna mõju, inimese valikud, keel, aju, inimese võimed, mälu. Ühiskonna mõju inimese kasvamisele ja arengule.</p> <p>Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares.</p> <p>Murde- ja noorukiea iseloomulikud tunnused. Suguküpsus, sootunnused, keha muutumine, sugu ja sooline käitumine. Emotsioonid. Paaristöö. Artiklite kirjutamine etteantud teemadel seinalehe vormistamiseks.</p> <p>Minapilt - kirjeldav ja hinnanguline aspekt minapildist. Ülesanne; Ennast tutvustav jutuke.</p> <p>Positiivse minapildi kujundamine, emotsioonid.</p> <p>Eneseanalüüs, teadlikud valikud ja vastutus elus. Enesekasvatuse võtted. Väärtused ja väärtushinnangud.</p> <p>Enesearendamine oma elutee kujundamisel. Positiivne suhtumine endasse ja teistesse kui heaolu alus.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, toob näiteid rühma kuulumise ja rühmas suhtlemise olulisusest; • Toob näiteid erinevate rühmade normidest ja reeglitest, mis toetavad ühiselu toimimist; • Analüüsib enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades; • kirjeldab rühma mõju käitumisele, sh sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes, demonstreerib õpitu olukorras toimetulekut rühma survega; <p><u>Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida; • Analüüsib laste heaolu mõjutavaid tegureid oma kogukonnas, teeb ettepanekuid, kuidas kogukonnas paremini seista laste heaolu eest; • Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil; • Toob näiteid seadustest, mis kaitsevad laste õigusi, tervist ja heaolu, ning analüüsib õiguste ja kohustuste seoseid; 	<p>Rühm. Erinevad rühmade liigid. Erinevad rollid, reeglid ja normid rühmas. Inimeste õigused ja kohustused erinevates rühmades.</p> <p>Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed.</p> <p>Koostõised ja võistluslikud rühma tegevused. Hoolivuse, austuse, õigluse ja vastutustunde väärtustamine koostöises tegevuses.</p> <p>Konformsus. Sõltumatus. Autoriteet. Sõprus. Kohanemisvõime. Toimetulek rühma survega ennast ja teisi kahjustavates olukordades. Rühmtöö Rollimängud</p> <p>Inimese heaolu komponendid (sh vaimne heaolu). Laste heaolu mõjutavad tegurid (materiaalne, füüsiline, vaimne, sotsiaalne) kogukonna tasandil. Lapse ja noore vaimse heaolu tõstmise võimalused koolis ja kogukonnas.</p> <p>Tervislik söömine, kehalise aktiivsuse võimalused, riskid ja nende vältimine. Paaritöö: kollaaZ etteantud teemal</p> <p>Uimastitega seotud riskikäitumise ennetamine indiviidi tasand: tõhusad sotsiaalsed oskused ja keeldumisoskused. Uimastitega seotud riskikäitumise ennetamine: kogukonna ja ühiskonna tasand.</p> <p>Lapse õigused ja kohustused peres, koolis ja ühiskonnas. Laste ja noorte õigusi, tervist ja heaolu kaitsvad seadused. Eesti õiguskord ja julgeolek. Tutvumine ja arutelu klassis: Eesti lastekaitse seadus, Inimõiguste ülddeklaratsioon, Lapse</p>
--	--	---

		õiguste konventsioon, Eesti Vabariigi põhiseadus.
Hindamine	<p>Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.</p> <p>Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.</p> <p>Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.</p> <p>Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.</p> <p>Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.</p>	
8.klass	<p><u>Tervise käitumine:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikustest seostest. • Toob näiteid olulisematest tervisenäitajatest; analüüsib enda tervise seisundit tervisenäitajate põhjal ning kavandab vajaduse korral muudatusi eluviisis. • Analüüsib ja toob näiteid eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõjust tervisele ning eristab tervislikke ja ebatervislikke otsuseid igapäevaelus. • Analüüsib tervisekäitumise mõju füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele. • Teab, mille põhjal ära tunda teaduslikku tervisealast infot; analüüsib ja hindab erinevate tervisealaste infoallikate, tervisetoodete ja ravivõtete usaldusväärsust. • Analüüsib kehalise aktiivsuse mõju tervisele. 	<p>Tervis kui heaoluseisund. Terviseaspektid: füüsiline sotsiaalne ja vaimne heaolu. Terviseaspektide seosed ja tasakaal.</p> <p>Objektiivne ja subjektiivne tervisenäitaja. Ülesanne: iseenda objektiivsed ja subjektiivsed tervisenäitajad ning analüüs.</p> <p>Rahvastiku tervis. Eluviis, tervist mõjutavad tegurid, elukeskkonna mõju tervisele. Ülesanne: unepäeviku täitmine ja selle analüüs.</p> <p>Sugu ja tervisekäitumine, terviselane abi. Ülesanne: klassi tervisekäitumine.</p> <p>Tervisealased infoallikad ja teenused. Tervise infoallikate usaldusväärsus. Sotsiaalreklaam ja kommertsreklaam. Ülesanne: sotsiaalreklaam (plakat + video või helifail).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● Analüüsib toitumise mõju tervisele. ● Analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida. ● Toob näiteid keskkonnateadlikest tegevustest ning rakendab mõnda nendest enda kodukohas või koolis. <p><u>Suhted ja seksuaalsus:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Selgitab suhete loomise, säilitamise ja lõpetamise võimalusi ennast ja teisi kahjustamata. ● Kirjeldab ja toob näiteid erinevatest tunnete ja läheduse avaldumisviisidest, nt meeldimine, sõprus, armumine, armastus. ● Analüüsib suhtevägivalla avaldumisvorme ja põhjusi, teab, kuidas käituda lähisuhtevägivalla korral ning toob näiteid abi saamise võimalustest. ● Selgitab seksuaalsuse olemust, inimese seksuaalset arengut ning selle individuaalsust. ● Mõistab erineva seksuaalse orientatsiooni ja soolise 	<p>Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana. Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik. Ülesanne: kehalise aktiivsuse plaani koostamine ja analüüs.</p> <p>Toitumise mõju tervisele. Toitumist mõjutavad tegurid. Toitained. Ülesanne: toidupäeviku täitmine ja analüüs.</p> <p>Mõtted, tunded ja tegevused vaimse heaolu toetamiseks. Stress ja sellega toimetulek. Kriis ja selle etapid. Ülesanne: mõttekaardi koostamine.</p> <p>Inimese ökoloogiline jalajälg ja selle vähendamine koolis. Ühiskondlikult kasulikud tegevused tervise edendamiseks. Ülesanne: noorte tervist edendavate tegevuste kaardistamine lähikeskkonnas.</p> <p>Suhe, suhte liigid. Suhte loomise toimimisviisid. Tervete ja turvaliste suhete hoidmine. Ülesanne: rollimäng - suhte loomine ja hoidmine.</p> <p>Läheduse avaldumine inimese elukaares. Armastus paarisuhtes. Armumine. Ülesanne: sõpruse plakati koostamine.</p> <p>Ohumärgid suhetes, lähisuhtevägivalla liigid. Lahendused ja abi lähisuhtevägivalla korral. Ülesanne: kohtinguvägivalla vormide tuvastamine.</p> <p>Seksuaalsus, seksuaalne minapilt, seksuaalsuse mitmekülgsus, seks, seksuaalsuse trepp.</p>
--	--	--

	<p>identiteediga inimeste õigust võrdsele ja lugupidavale kohtlemisele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toob näiteid turvalisest seksuaalkäitumisest ja seksuaalõigustest . • Analüüsib turvalise seksuaalkäitumise ja abi saamise võimalusi. • Toob esile seksuaalkäitumisega seotud müütide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese tervisekäitumisele. <p><u>Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstreerib õpituatsioonis inimväarikust alandavale käitumisele reageerimise viise ja abi saamise võimalusi. • Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil. • Demonstreerib õpituatsioonis esmaabi osutamist ja oskab vajaduse korral otsida abi. 	<p>Seksuaalne suundumus, seksuaalsed erinevused. Inimese bioloogiline sugu, sotsiaalne sugu, sooroll, soostereotüüp, sooline mitmekesisus.</p> <p>Turvaline seksuaalkäitumine. Vastutus. Seksuaalvahekord. Rasestumisvastased meetodid. Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine. Suguelundite ehituse ja talitluse seos suguküpsuse saabumise, viljakuse ja rasestumisvastaste meetoditega. Seksuaalõigused, seksuaalne enesemääramisõigus.</p> <p>Seksuaaltervis.ee veebilehe ja sotsiaalmeedia kontodega tutvumine, lühivideote vaatamine. Ülesanne: rasestumisvastaste vahendite võrdlemine ja kondoomi kasutamine mulaažil.</p> <p>Ühiskond ja seksuaalsus. Seksuaalsus meedias. Seksuaalkäitumisega seotud müüdid. Ülesanne: seksuaalsusega seotud ohud internetis.</p> <p>Riskikäitumine ja prosotsiaalne käitumine. Oskused riskikäitumise kontrollimiseks. Koolikiusamine ja -vägivald. Ohvri aitamine. Ülesanne: kiusamisjuhtumite analüüs.</p> <p>Uimastid, uimastite toime avaldumine. Sõltuvus ja sõltuvuskäitumine. Müüdid uimastite kohta. Uimastite tarvitamisega seotud riskid. Ei ütlemine. Ülesanne: uimastite kahjulikkust tutvustav plakat.</p> <p>Esmaabi osutamine õnnetusjuhtumite ja traumade korral. Turvaline käitumine ohuolukorras, ohutuse põhimõtted. Praktilised harjutused. Ülesanne: esmaabi teemalise video loomine.</p>
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

<p>Hindamine</p>	<p>Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.</p> <p>Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.</p> <p>Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.</p> <p>Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.</p> <p>Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.</p>	

AINEKAVA: AJALUGU (5.–9. KLASS)**Õppeaine kirjeldus**

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatusest ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa.

Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo

sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse

erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;

6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdselt asjakohased. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Valdkondade vaheline lõiming

Geograafia:

Ajalooliste sündmuste geograafiline kontekst aitab mõista sündmuste toimumispaiku ja nende mõju piirkonna arengule, toetudes kaarditööle ja ruumilistele analüüsidele.

Kirjandus ja kunst:

Kirjandusteosed ja kunstiteosed on väärtuslikud ajaloolised allikad, mis aitavad mõista konkreetse ajastu maailmapilti, väärtusi ja ühiskondlikke hoiakuid.

Ühiskonnaõpetus:

Kodanikuõiguste ja -kohustuste tundmine ning demokraatia arenguprotsesside mõistmine aitavad hinnata ajaloolisi ja tänapäevaseid sotsiaalse õigluse küsimusi.

Loodusained:

Teaduslike avastuste ja tehnoloogia arengut tuleb käsitleda ajaloosündmuste taustal, et mõista nende mõju inimkonna elukorraldusele ja majandusele.

Matemaatika:

Statistika ja graafikute kasutamine on oluline vahend ajalooliste andmete analüüsimisel, et teha järeldusi ajalooliste trendide ja sündmuste kohta.

Hindamise alused

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut.

Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatuses ja õpilase individuaalsest arengust

ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Hindamise alus on valdkonna ainekavades kirjeldatud õpitulemused kooliastmete kaupa.

Hindamisega toetatakse kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist, hoiakute kujunemist ning valdkonnapädevuse saavutamist. Ainealaste teadmiste ja oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangute abil. Selleks rakendatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnatena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, hoiakud, ainealased väärtusarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevuste ja arenguvõimaluste kohta. Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Õppeteema kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnatel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on õppeprotsessi alguses teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Arutluste, juhtumianalüüside ja loominguliste tööde puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, seostatust ja veenvust, õpilase seisukohtadele minevikusündmuste, ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Praktiliste ja loominguliste ülesannete sooritamisel hinnatakse nii protsessi kulgu kui ka tulemust. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh erialaste terminite, isiku-, riikide ja kohanimede, rahvusvaheliselt aktsepteeritud lühendite õigele kasutusele ja õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub püstitatud õppeeesmärkidest ja eeldatavast õpitulemusest. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanust, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

II KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
2. Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
3. Kasutab ajaloomõisteid kontekstis.
4. Teab näiteid kodukoha minevikust.
5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eestiomariikluse kujunemisloos.
6. Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
7. Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
8. Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
9. Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õigehinnata tänapäeva kontekstis.
10. Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
11. Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusvärsust hinnata.
12. Teab näiteid kodukoha kultuuri pärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
13. Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
14. Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
15. Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

ÕPITULEMUSED

II kooliastmes alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajalooõpinguid, isikute ja eluoluga minevikus.

Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajaloost.

Õpilane:

- 1) kasutab ajaarvamise seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt;
- 2) teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid;

- 3) iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- 4) kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid;
- 5) teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;
- 6) paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- 7) toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- 8) kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- 9) kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- 10) teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- 11) nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid;
- 12) teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 13) kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- 14) toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- 15) nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- 16) teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi;
- 17) teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- 18) nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- 19) toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;
- 20) toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel;
- 21) toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.

KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED, HOIAKUD

Õpilane:

Mõistab aja mõistet ja oskab sündmusi järjestada ajateljele.

Kirjeldab eluolu, ühiskonna struktuuri ja kultuurilisi saavutusi esiajast kuni lähiajani.

Selgitab oluliste ajalooliste sündmuste põhjusi ja tagajärgi.

Kasutab ajalooallikaid teabe leidmiseks ja järelduste tegemiseks.

Hindab ja väärtustab Eesti ning maailma ajaloolist ja kultuurilist pärandit.

5. klass

ÕPPESISU JA ÕPPETULEMUSED TEEMADE KAUPA

Teemad: Mis on ajalugu? Ajalugu kui teadus ja kultuurimälu. Aja mõõtmine ja ajajärgud. Ajalooallikad ja nende liigid. Arheoloogia, arhiivid ja muuseumid.

Õpitulemused:

Õpilane selgitab, mis on ajalugu, ja kirjeldab ajaloo uurimise meetodeid. Tunneb ära ajalooallikate liigid ja mõistab nende tähtsust. Koostab ajatelje ja paigutab sellele olulisi sündmusi.

Esiaeg ja vanaaeg

Esiaeg: elu kiviajal, pronksiajal ja rauaajal; Ötzi leid.

Vana-Egiptus: religioon, ühiskond ja kultuur; Imhotep ja püramiidid.

Vana-Kreeka: filosoofia, teadus ja olümpiamängud; Aristophanes.

Vana-Rooma: valitsemine, sõjavägi ja ühiskond; Julius Caesar.

Õpitulemused:

Õpilane kirjeldab esiaja elu ja oskab nimetada selle tähtsamaid jooi.

Selgitab Vana-Egiptuse, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma tähtsust maailma arengus.

Tunneb ära ristiusu tekkimise ja leviku esimesed sammud.

Keskaeg

Teemad: feodaalkord ja igapäevaelu; Bütsantsi kultuur ja islami levik; Eesti muistne vabadusvõitlus ja Henriku kroonika.

Õpitulemused: Õpilane kirjeldab keskaja elu ja ühiskonda. Selgitab kristluse ja islami mõju keskaja kultuurile. Tunneb Eesti muistse vabadusvõitluse peamisi sündmusi.

Uusaja algus

Teemad: Suured maadeavastused ja nende tagajärjed (Kolumbus, Vasco da Gama). Renessansiajastu ja teaduse areng (Leonardo da Vinci). Usupuhastus ja Martin Luther.

Õpitulemused:

Õpilane kirjeldab suurte maadeavastuste mõju maailma arengule. Tunneb renessansi ja teaduse tähtsust uue aja kujunemisel. Selgitab usupuhastuse tagajärgi Euroopas.

Lähiajalugu ja tänapäev

Teemad: Eesti iseseisvuse sünn ja taastamine (Konstantin Päts, Lennart Meri).

Maailmasõdade mõju ja rahvusvaheline koostöö. Tänapäeva ühiskond ja üleilmastumine.

Õpitulemused:

Õpilane kirjeldab Eesti iseseisvuse ja taastamise põhietappe. Mõistab maailmasõdade ja rahvusvahelise koostöö tähtsust. Hindab kaasaegse maailma väljakutseid ja globaalset vastutust.

Põhimõisted ja praktilised tööd

Põhimõisted: ajalugu, ajajärk, ajatelg, ajalooallikas, arheoloogia, kiviaeg, Vana-Egiptus, Vana-Kreeka, feodaalkord, maadeavastused, renessanss, reformatsioon, rahvuslik ärkamine, maailmasõjad.

Praktilised tööd:

Ajatelje koostamine tähtsamaid sündmusi ja perioode kajastades.

Ajalooallikate analüüs (nt pildimaterjal, tekstiline allikas).

Kaarditöö: suurte tsivilisatsioonide ja maadeavastuste kaardistamine.

Projektitöö: näituse või esitluse koostamine Eesti ajaloo teemal.

6. klass

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Esiaeg

Õpitulemused: selgitab esiaja jagunemist (kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg), teab, kuidas inimesed elasid ja töötasid esiajastul, kirjeldab esimeste leiutiste tähtsust (tuli, tööriistad, ratas)

Teemad: inimese tekkimine ja areng; esimesed tööriistad ja elatusviisid (kütmine, korilus, põlluharimine); kiviaeg, pronksiaeg ja rauaaeg.

Tegevused: ajatelje koostamine: inimese arenguetapid; arutelu: Millised leiutised muutsid inimeste elu?

Muistsed Idamaad

Õpitulemused: selgitab, miks tsivilisatsioonid tekkisid suurte jõgede ääres; teab Vana-Egiptuse, Mesopotaamia, India ja Hiina tsivilisatsioonide tähtsust, kirjeldab muistsete kultuuride leiutisi ja saavutusi.

Teemad: tsivilisatsioonide teke: jõgede tähtsus (Niilus, Tigris, Eufrat, Indus, Huang He); Vana-Egiptuse elu ja ühiskond: püramiidid, vaaraod ja hieroglüüfid; Mesopotaamia ja Babülon: seadused ja astronoomia; India ja Hiina: religioonid ja kultuurisaavutused.

Tegevused:

Kaardi koostamine: suurte tsivilisatsioonide asukohad; allikate analüüs: Hammurapi seadused, Egiptuse hieroglüüfid; gruppide projekt: tsivilisatsioonide saavutuste võrdlemine.

Vana-Kreeka

Õpitulemused:

Tunneb Vana-Kreeka ajaloo tähtsamaid perioode (minoilased, antiikaeg). Selgitab Kreeka poliitilisi ja kultuurilisi saavutusi (demokraatia, filosoofia, teater). Teab Kreeka mütoloogia ja olümpiamängude tähtsust.

Teemad: Kreeka asukoht ja loodusolud; Kreeka linnriigid: Ateena ja Sparta; demokraatia sünn ja selle mõju; Kreeka kultuur: filosoofia, kirjandus, olümpiamängud; Aleksander Suur ja hellenism.

Tegevused:

Allikate töö: Homerose eeposed ("Ilias" ja "Odüsseia"). Draamaõpe: lühinäidendi koostamine Kreeka tragöödia põhjal. Olümpiamängude simulatsioon: sport ja müüdid.

Vana-Rooma

Õpitulemused:

Selgitab Rooma riigi kujunemist ja valitsemist (vabariik, keisririik). Kirjeldab Rooma igapäevaelu ja saavutusi (teed, akveduktid, seadused). Teab Rooma mõju Euroopa kultuurile ja kristluse levikule.

Teemad: Rooma riigi teke: legendid ja ajalugu; Rooma vabariik: senat ja konsulid. Rooma keisririik: suurimad keisrid ja vallutused; igapäevaelu Roomas: gladiaatorid, Colosseum, Rooma teed; kristluse teke ja levik Rooma riigis.

Tegevused:

Kaardi koostamine: Rooma impeeriumi piirid; rollimäng: Rooma senati arutelud; gladiaatorimängude arutelu: moraal ja meelelahutus.

ÕPPETULEMUSED ÕPPEAASTA LÕPUKS

Õpilane teab, kuidas inimesed elasid esiajast vanade tsivilisatsioonideni, tunneb muistsed Idamaade, Vana - Kreeka ja Vana-Rooma tähtsamaid kultuurisaavutusi, oskab seostada ajaloosündmusi ajateljel.

Selgitab ajalooallikate tähtsust ja oskab kasutada neid teabe saamiseks.

III KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.
3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördpunkte.
4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.

11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.

ÕPITULEMUSED

III kooliastmes käsitletakse valitud näiteid keskajast, uusajast ja olulisemaid suundumusi lähiajaloos.

Õpilane:

- 1) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode;
- 2) nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- 3) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 4) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- 5) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 6) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- 7) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- 8) selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- 9) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos;
- 10) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 11) võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal elukorraldust maal ja linnas;
- 12) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi;
- 13) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- 14) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- 15) teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;
- 16) iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel;

- 17) loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;
- 18) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- 19) toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel;
- 20) analüüsib allikate usaldusvärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- 21) teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- 22) iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval;
- 23) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- 24) kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;
- 25) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- 26) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- 27) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- 28) selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja;
- 29) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;
- 30) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;
- 31) selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;
- 32) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega.

7. klass

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Tunneb keskaja põhisündmusi, ühiskonnakorraldust ja olulisi isikuid. Saab aru kiriku, riigi ja majanduse rollist keskaja Euroopas. Oskab iseloomustada elu keskaja linnas ja maal. Tunneb Eesti keskaja olulisi sündmusi ja nende mõju. Kasutab ajaloo kaarte, ajatelgi ja allikaid, et selgitada ajaloo protsesse.

Keskaegse Euroopa sünd

Teemad: antiikaja lõpp ja keskaja algus: Lääne-Rooma riigi langus; germaani hõimud ja uute kuningriikide teke; Bütsantsi ja Lääne-Euroopa erinevused.

Tegevused: ajatelje koostamine: antiikaja ja keskaja piirid; germaani hõimude ja Bütsantsi riigi kaardiharjutus.

Kuningad, hertsogid, krahvid ja rüütlid

Teemad: Feodaalkord ja vasallisuhete süsteem; rüütlikultuur ja turniirid; Frangi riik ja Karl Suur.

Tegevused: Rollimäng: vasall ja senjöö; arutelu: rüütli ideaalid ja reaalsus; Karl Suure impeeriumi kaardi uurimine.

Elu maal

Teemad: keskaegne küla ja talupoegade elu; mõis ja maaelu korraldus feodaalkorras; talupoegade õigused ja kohustused.

Tegevused: külamudeli koostamine; arutelu: kas talupojad olid tõesti orjad?

Elu linnas

Teemad: keskaegsete linnade teke ja kasv; kaubandus, gildid ja tsunftid; linnakodanikud ja nende eluviis.

Tegevused: Linnaplaani loomine (projektitöö); keskaja kaubateede kaardiharjutus.

Kirik ja klooster

Teemad: kiriku roll keskaja ühiskonnas; kloostrite asutamine ja munkade elu; kirik ja teadus: teadmiste hoidmine ja levitamine.

Tegevused: Arutelu: kuidas mõjutas kirik keskaja igapäevaelu? Keskaja kloostri eluviisi uurimine (allikate analüüs).

Riik

Teemad: keskaja monarhia ja kuningate võim; Inglise ja Prantsuse kuningriikide kujunemine; Magna Charta ja Inglise parlamendi teke.

Tegevused: dokumentide uurimine: Magna Charta ja selle tähendus; Inglise ja Prantsuse ajalooliste kaartide analüüs.

Keskaegse Euroopa naabrid

Teemad: islami tekkimine ja Araabia maailm; Bütsantsi keisririik ja selle pärand; viikingite retked ja asustused.

Tegevused: islami ja kristluse võrdlemine; viikingite retkede kaardi koostamine.

Kristliku Euroopa laienemine

Teemad: ristisõjad ja nende mõju Euroopale ja Lähis-Idale; Hispaania tagasivallutamine (reconquista), kristluse levik Skandinaavias ja Eestis.

Tegevused:

Kaardi koostamine: ristisõjad ja reconquista, arutelu: ristisõdade eetilised küsimused.

Eesti keskajal

Teemad: Eesti muistne vabadusvõitlus ja ristisõjad Eestis; Saksa ordu ja Taani valdused Eestis; keskaegsed linnad Eestis ja hansakaubandus.

Tegevused: ajatelje koostamine: Eesti keskaja peamised sündmused; Eesti hansalinnade kaardi koostamine.

Euroopa uute teadmiste otsingul

Teemad: keskaja lõpu teaduse ja tehnoloogia areng, renessanss ja humanism, maadeavastuste algus.

Tegevused: Renessansi kunstiteoste analüüs; arutelu: kuidas mõjutas renessanss tänapäeva maailma?

Uue ajastu algus

Teemad: trükikunsti ja reformatsiooni mõju Euroopale; Lääne-Euroopa ühiskondlikud ja kultuurilised muutused; keskaja lõpp ja uusaja algus.

Tegevused: reformatsiooni sündmuste ajateljele kandmine; arutelu: mis eristas keskaja ja uusaja algust?

Hindamine: Õpilase teadmisi hinnatakse kontrolltööde, tunnitööde, kodutööde, testide alusel. Eraldi hinnatakse osalemist arutlustel.

8. klass

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Vana kord Euroopas

Alateemad: uusaeg – suurte muutuste aeg; seisuslik ühiskond ja selle ülesehitus; religioon ja reformatsioon; teadusrevolutsioon ja valgustusajastu; absolutism ja valgustatud absolutis

Õpitulemused:

Selgitab seisusliku ühiskonna, reformatsiooni ja absolutismi põhimõtteid.

Seostab teadusrevolutsiooni ja valgustusajastu ideid Euroopa ühiskondlike muutustega.

Analüüsib vana korra nõrkusi ja põhjendab nende üleminekut uutele ühiskonnakordadele.

Teadmised ja oskused:

Tunneb absoluutse monarhia ja valgustatud absolutismi põhimõtteid. Seostab teaduslike ja filosoofiliste avastuste mõju valgustusajastu mõttelaadile.

Hoiakud:

Austab teadusliku mõtte arengut ja selle rolli ühiskonna moderniseerimisel.

Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus

Alateemad: Eesti ala suurte sõdade keerises; talurahva ja mõisnike elu; Eesti Rootsi ajal ja Vene võimu all

Õpitulemused:

Kirjeldab Eesti ala olusid Rootsi ja Vene riigi koosseisus, selgitab talurahva elu ja mõisate majandusliku süsteemi toimimist, seostab Eesti arengut Euroopa ajalooliste protsessidega.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Eesti ala olusid 17.–18. sajandil. Kasutab kaarte ja ajalooallikaid suurte sõdade ja ühiskondlike muutuste analüüsimiseks.

Hoiakud:

Mõistab ajalooliste sündmuste ja olude keerukust ning nende mõju inimeste elule.

Suured revolutsioonid

Alateemad: Ameerika Ühendriikide iseseisvumine; Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni aeg; revolutsioonide mõju Euroopas

Õpitulemused:

Kirjeldab Prantsuse ja Ameerika revolutsioonide põhjuseid, kulgu ja tagajärgi, analüüsib revolutsioonide mõju Euroopa ja maailma arengule.

Teadmised ja oskused:

Tunneb revolutsioonide keskseid ideid, isikuid ja sündmusi. Selgitab, kuidas vabaduse, võrdsuse ja vendluse ideed mõjutasid Euroopat.

Hoiakud:

Hindab demokraatlike ja sotsiaalsete muutuste vajalikkust.

Liberalism ja rahvuslik liikumine Euroopas

Alateemad: Euroopa pärast Viini kongressi; rahvusriikide teke ja rahvuslikud liikumised; 1848. aasta revolutsioonid ja nende mõju

Õpitulemused:

Selgitab liberalismi ja rahvusluse ideid ja nende mõju Euroopas.

Analüüsib rahvusriikide tekkimise protsessi ning revolutsioonide tagajärgi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb rahvusriikide kujunemise eeldusi ja protsesse.

Kasutab kaarte, et jälgida rahvuslike liikumiste ja riikide moodustumise kulgu.

Hoiakud:

Austab rahvuste õigust enesemääramisele ja iseseisvusele.

Industriaalühiskonna kujunemine

Alateemad: tööstusrevolutsioon ja selle sotsiaalsed tagajärjed; töölisklassi tekkimine ja sotsialistlikud ideed; kultuuri ja teaduse areng 19. sajandil

Õpitulemused:

Selgitab tööstusrevolutsiooni olemust ja mõju ühiskonnale. Analüüsib töölisklassi tekkimist ja nende sotsiaalseid liikumisi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb kapitalismi ja tööstuse arengu põhimõtteid. Analüüsib teaduse ja kultuuri rolli ühiskonna muutumises.

Hoiakud:

Tunnustab teaduse ja sotsiaalsete liikumiste tähtsust õiglasema ühiskonna kujundamisel.

Eesti 19. sajandil

Alateemad: talurahva vabastamine ja rahvusliku liikumise algus; rahvusliku ärkamise suurkujud ja tähtsad sündmused; Venestamise ajastu Eestis

Õpitulemused:

Kirjeldab rahvuslikku ärkamist ja selle mõju eestlaste identiteedile. Selgitab venestamise poliitikat ja selle mõju Eesti arengule.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Eesti rahvusliku liikumise olulisemaid sündmusi ja isikuid. Analüüsib ajalooallikaid rahvusliku ärkamise ja venestamise mõistmiseks.

Hoiakud:

Tunneb uhkust Eesti rahvusliku liikumise saavutuste üle.

I maailmasõda ja Eesti iseseisvumine

Alateemad: esimese maailmasõja põhjused, kulg ja tagajärjed; Eesti iseseisvuse saavutamise protsess; Eesti Vabadussõda

Õpitulemused:

Kirjeldab Esimese maailmasõja põhjuseid, sündmusi ja tagajärgi. Selgitab Eesti iseseisvuse saavutamise protsessi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Esimese maailmasõja ja Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi ja isikuid. Analüüsib ajalooallikaid, mis kajastavad Eesti iseseisvumist.

Hoiakud:

Austab iseseisvuse eest võitlemise tähtsust ja Eesti rahva püüdlusi vabaduse saavutamisel

9. klass

Õppeaine eesmärgid:

9. klassi ajaloo õpetuse eesmärk on kujundada õpilaste arusaam 20. sajandi olulisematest poliitilistest, majanduslikest ja kultuurilistest protsessidest ning nende mõjust tänapäeva maailmale. Ainekava keskendub totalitaarsete režiimide tekkele ja lagunemisele, demokraatlike süsteemide tugevnemisele ning kultuuri ja eluolu arengutele.

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED

Maailm kahe maailmasõja vahel

Alateemad: Esimese maailmasõja tagajärjed ja Versailles' süsteem; majanduskriis ja selle mõju maailmale; rahvusvahelised suhted ja Rahvasteliit

Õpitulemused:

Analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ning Versailles' rahulepingu mõju. Selgitab 1930. aastate majanduskriisi põhjuseid ja tagajärgi. Hinnanguliselt käsitleb Rahvasteliidu tugevusi ja nõrkusi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Versailles' süsteemi põhimõtteid ja nende mõju riikidevahelistele suhetele. Analüüsib majanduskriisi mõju ühiskondadele ja poliitikale.

Hoiakud:

Tunnustab rahvusvahelise koostöö tähtsust rahu hoidmisel.

Diktatuurid

Alateemad: Nõukogude Liidu kujunemine ja stalinislik diktatuur; fašism Itaalias ja Saksamaal; totalitarismi olemus ja mõju ühiskonnale

Õpitulemused:

Selgitab totalitaarsete režiimide tekke põhjuseid ja iseloomu. Kirjeldab Stalini, Mussolini ja Hitleri režiimide peamisi jooni ja mõjusid. Analüüsib diktatuuride mõju inimõigustele ja demokraatiale.

Teadmised ja oskused:

Tunneb totalitaarsete režiimide ideoloogiaid ja nende leviku põhjuseid. Kasutab ajalooallikaid totalitarismi olemuse ja tagajärgede mõistmiseks.

Hoiakud:

Mõistab demokraatlike väärtuste ja inimõiguste tähtsust.

Eesti kahe maailmasõja vahel

Alateemad: Eesti Vabariigi sünn ja ülesehitamine; Eesti poliitika ja majandus 1920.–1930. aastatel, Eesti liitmine Nõukogude Liiduga

Õpitulemused:

Selgitab Eesti iseseisvumist, poliitilist arengut ja majanduse kujunemist. Kirjeldab Eesti Vabariigi langust ja liitmist Nõukogude Liiduga.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Eesti poliitilist, majanduslikku ja kultuurilist arengut 1920.–1930. aastatel. Analüüsib allikaid Eesti Vabariigi ja selle lõpu kohta.

Hoiakud:

Austab Eesti iseseisvuse taastamise ja säilitamise tähtsust.

II maailmasõda

Alateemad: Sõja põhjused ja algus; suurriikide strateegiad ja tähtsamad lahingud; holokaust ja genotsiidid; II maailmasõja tagajärjed.

Õpitulemused:

Selgitab sõja põhjuseid, kulgu ja tagajärgi. Analüüsib suurriikide rolli ja strateegiaid. Tunneb Holokausti ja teiste genotsiidide olemust ja tagajärgi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb tähtsamaid sündmusi, nagu Normandia dessant, Stalingradi lahing ja Hiroshima pommitamine. Analüüsib sõja mõju ühiskondadele ja riikidevahelistele suhetele.

Hoiakud:

Mõistab sõja ja genotsiidi humanitaarkatastroofe ning nende vältimise tähtsust.

Läänemaailm pärast II maailmasõda

Alateemad: Marshalli plaan ja külma sõja algus; NATO ja Euroopa Liidu teke; demokraatia ja majandusareng Lääne - Euroopas

Õpitulemused:

Selgitab Marshalli plaani ja Euroopa koostöö alguse tähtsust. Kirjeldab demokraatia tugevnemist Lääne - Euroopas.

Teadmised ja oskused:

Tunneb NATO ja Euroopa Liidu loomise põhjuseid ja eesmärke. Analüüsib Lääne ühiskondade poliitilist ja majanduslikku arengut.

Hoiakud:

Tunnustab rahvusvahelise koostöö tähtsust rahu ja heaolu tagamisel.

Kommunistlikud riigid

Alateemad: Nõukogude Liit ja Ida - Euroopa kommunism; Hiina Rahvavabariik ja Mao Zedongi poliitika; kommunismi kokkuvarisemine Euroopas

Õpitulemused:

Selgitab kommunistlike riikide süsteemi ja selle toimimist. Analüüsib kommunismi lagunemise põhjuseid ja tagajärgi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb Nõukogude Liidu ja Hiina tähtsamaid poliitilisi ja majanduslikke protsesse. Kasutab kaarte ja allikaid kommunismi leviku ja lagunemise mõistmiseks.

Hoiakud:

Hindab vabaduse ja demokraatia väärtust.

Kolmas maailm

Alateemad: Dekolonisatsioon ja uute riikide teke; Kolmanda maailma majanduslik ja poliitiline areng;

konfliktid ja rahuoperatsioonid.

Õpitulemused:

Selgitab dekolonisatsiooni protsessi ja selle mõju maailmale. Analüüsib Kolmanda maailma väljakutseid ja saavutusi.

Teadmised ja oskused:

Tunneb tähtsamaid dekolonisatsiooni sündmusi ja piirkondi. Analüüsib Kolmanda maailma riikide arengut mõjutavaid tegureid.

Hoiakud:

Austab rahvusvahelist solidaarsust ja inimõigusi.

Kultuur ja eluolu pärast II maailmasõda

Alateemad: tarbimisühiskonna kujunemine; teadus ja tehnoloogia areng; subkultuurid ja massikultuur

Õpitulemused:

Selgitab teaduse ja tehnoloogia mõju inimeste igapäevaelule. Kirjeldab kultuuri ja eluolu muutusi pärast II maailmasõda.

Teadmised ja oskused:

Tunneb teaduse ja kultuuri peamisi arenguid ning nende mõju ühiskonnale.

Hoiakud:

Tunnustab teaduse ja kultuuri mitmekesisuse tähtsust inimkonna arengus.

Maailm pärast kommunismi lagunemist

Alateemad: Euroopa ja maailma muutused pärast 1991. aastat Globaliseerumine ja selle mõjud

Rahvusvahelised organisatsioonid ja kriisid

Õpitulemused:

Selgitab kommunismi lagunemise ja globaliseerumise mõju maailmale. Analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli kriiside lahendamisel.

Teadmised ja oskused:

Tunneb globaliseerumise peamisi tunnuseid ja tagajärgi. Analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide tegevust.

Hoiakud:

Hindab koostöö ja rahvusvahelise vastutuse tähtsust.

Õpilaste teadmisi hinnatakse kirjalike ja suuliste tööde, projektide ja rühmatööde kaudu.

Kasutatakse mitmekesiseid õppematerjale, nagu ajalooallikad, kaardid ja digitaalsed tööriistad.

Rõhutatakse kriitilist mõtlemist, ajalooliste protsesside mõistmist ja iseseisvat analüüsi.

Ühiskonnaõpetuse ainekavad

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega, lähtudes oma huvidest ja võimalustest.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, sh ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, vabadus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikide maailma riikide elatustase ei ole võrdne ja maailmas on palju vaesust ning paljude inimeste materiaalne heaolu on võimalikuks saanud looduse ja tuleviku arvelt jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste kujunemine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

I kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. II ja III kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aiena.

II kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade koosseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

III kooliastmes käsitletakse riiklike institutsioonide funktsioone ja toimimispõhimõtteid. Riigivalitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Oluline on pöörata tähelepanu kodanikuõigustele ning poliitika avaldumisele igapäevaelus. Majandusteemade käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Õppeprotsessis on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö kavandamise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme ja võimaluse korral rakendatakse seda praktikas, nt demokraatia koolis, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus kodukohas jm.

Aktiivseks kodanikuks olemine tähendab kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse praktilise õppe võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt õpilaste võimekuse piires koolielu korraldamises, tarbijahariduses, kodanikualgatuses).

Õppes kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi.

II KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab kodukohas tegutsevaid kodanikuühendusi ja -algatusi.
2. Teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi.
3. Teab, et kõik inimesed on seaduse eesvõrdsed ja peavad seadusi täitma.
4. Mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat.
5. Teab Eesti riigi juhtimisega seotudpõhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti.
6. Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust.
7. Teab, et autoriõigused on kaitstudseadusega ja autorile tuleb viidata.
8. Teab, et inimesed on erinevakultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi.
9. Teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja-looja.
10. Tunneb tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust abi otsida, kasutab turvaliselt dokumente ja pangakaarti.
11. Oskab oma aega ja raha planeerida, võimeid ja võimalusi arvestada.
12. Käitub teadliku tarbijana.

6. klass

ÕPPESISU, OLULISED MÕISTED, ÕPITULEMUSED

Erinevad rahvad ja traditsioonid

Õppesisu: Kultuuride mitmekesisus ja tähtsus; traditsioonid ja kultuurilised erinevused Eestis ja maailmas; kultuuriline diskrimineerimine ja tolerantsus.

Olulised mõisted: kultuur, traditsioonid, mitmekesisus, diskrimineerimine, tolerantsus.

Tegevused:

Arutelu: "Miks on kultuuriline mitmekesisus oluline?"

Rühmatöö: Erinevate rahvuste traditsioonide tutvustamine.

Draamategevus: Kultuuriliste erinevuste austamine igapäevaelus.

Õpitulemused:

Selgitab, miks kultuuriline mitmekesisus on ühiskonnale oluline. Tunneb ära, kui kedagi diskrimineeritakse kultuurilise erinevuse tõttu, ja teab, kust abi otsida. Mõistab enda rolli kultuuri kandjana ja loojana.

Peamised usundid Eestis

Õppesisu: peamised usundid: kristlus, islam, judaism, budism, hinduism. Usuvabaduse põhimõte demokraatlikus ühiskonnas.

Olulised mõisted: usund, usuvabadus, demokraatia, tolerantsus.

Tegevused:

Infotund: Eestis levinud usundite tutvustus.

Küsimustik: Arutelu usuvabaduse ja selle tähtsuse üle.

Rollimäng: Kuidas suhelda erinevate usuliste vaadetega inimestega.

Õpitulemused:

Teab peamisi usundeid ja nende rolli inimeste elus. Austab usulist mitmekesisust ja oskab arutleda usuvabaduse üle.

Inimeste võrdõiguslikkus ühiskonnas

Õppesisu: kõigi inimeste võrdsus seaduse ees; sooline, kultuuriline ja sotsiaalne võrdsus.

Olulised mõisted: võrdõiguslikkus, diskrimineerimine, õigused, seadus.

Tegevused:

Loeng ja arutelu: "Mida tähendab, et kõik on seaduse ees võrdsed?"

Näidete analüüs: Kas ja kuidas võib diskrimineerimist märgata?

Posterite loomine: Kuidas toetada võrdõiguslikkust koolis ja ühiskonnas.

Õpitulemused:

Teab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed. Oskab arutleda võrdsuse ja õiguste tagamise vajalikkuse üle. Teab, kuidas toimida, kui märkab diskrimineerimist.

Eesti Euroopa kaardil

Õppesisu: Eesti asukoht ja roll Euroopa Liidus; Eesti rahvusvaheline koostöö.

Olulised mõisted: Euroopa Liit, rahvusvaheline koostöö, geopoliitika.

Tegevused:

Kaarditöö: Euroopa riikide ja Eesti asukoha määramine.

Rühmatöö: "Kuidas Eesti osaleb Euroopa Liidu otsustes?"

Viktoriin: Euroopa Liidu liikmesriigid ja nende pealinnad.

Õpitulemused:

Oskab näidata Eesti asukohta Euroopa kaardil ja kirjeldada selle tähendust. Selgitab, kuidas Eesti osaleb rahvusvahelistes koostööprojektides. Tunneb Euroopa Liidu põhimõtteid ja liikmesriike.

Ühiskond ja inimeste identiteet

Õppesisu: identiteedi kujunemine: isiklik, kultuuriline, rahvuslik; identiteetide mitmekesisus ja selle väärtustamine.

Olulised mõisted: identiteet, rahvuslik identiteet, kultuuriline identiteet.

Tegevused:

Päevikuharjutus: "Kes ma olen ja mis mind määratleb?"

Rollimäng: Erinevate identiteetidega inimeste suhted.

Arutelu: "Kas minu identiteet võib muutuda?"

Õpitulemused:

Selgitab, mis on identiteet ja kuidas see kujuneb. Mõistab identiteedi mitmekesisust ja oskab seda väärtustada. Oskab arutleda, kuidas identiteet mõjutab käitumist ühiskonnas.

Demokraatlik ühiskond

Õppesisu: demokraatia põhimõtted ja toimimine; koolidemokraatia ja õpilaste osalus.

Olulised mõisted: demokraatia, hääletamine, otsuste langetamine.

Tegevused:

Klassihääletus: Ühise otsuse tegemine.

Rühmatöö: Koolidemokraatia parendamise ideed.

Draamategevus: "Kuidas hääletus mõjutab meie elu?"

Õpitulemused:

Selgitab demokraatia põhimõtteid ja nende toimimist. Toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat. Mõistab, kuidas hääletamine mõjutab otsuste tegemist.

Seadused, õigused ja kohustused

Õppesisu: seaduste tähendus ja järgimise vajadus; õiguste ja kohustuste tasakaal.

Olulised mõisted: seadus, õigused, kohustused, õiglus.

Tegevused:

Loovtöö: Seaduste olulisuse kujutamine koomiksina.

Rühmatöö: "Millised õigused ja kohustused on lapsel?"

Näidete analüüs: Kui õigused ja kohustused on tasakaalust väljas.

Õpitulemused:

Selgitab seaduste tähendust ja järgimise vajadust. Teab lapse õigusi ja olulisi inimõigusi.

Mõistab õiguste ja kohustuste tasakaalu.

III KOOLIASTE

KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.
2. Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond.
3. Tunneb ära ja toob näiteid demokraatiakesksete tunnuste ja nende rikkumise kohta; toob näiteid, milliseid tagajärgi üksikisikule toob endaga demokraatia hävimine.
4. Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele.
5. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.
6. Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
7. Teab majanduse toimimise põhijooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta.
8. Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.
9. Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.
10. Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost.
11. Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot.
12. Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt.
13. Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa Liidu liikmesusest.
14. Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.
15. Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.
16. Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral

ÕPITULEMUSED

III kooliastmes käsitletakse ühiskonda, ühiskonnaelu valdkondi ja sotsiaalseid suhteid ning riigi ja valitsemisega seotud teemasid.

Õpilane:

- 1) analüüsib näidete põhjal suur- ja väikeriikide, naaberriikide, demokraatlike ja

mittedemokraatlike riikide vastastikuseid suhteid;

- 2) selgitab riikide koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides, toob näiteid;
- 3) teab erinevaid demokraatlikus ühiskonnas osalemise võimalusi, toob näiteid;
- 4) selgitab näidete abil võimude lahususe põhimõtet;
- 5) loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid, selgitab, mille poolest erinevad demokraatlik ühiskond ja diktatuur;
- 6) toob näiteid erinevatest võimalustest, kuidas käituda demokraatia põhimõtteid järgides;
- 7) selgitab avaliku konkursi tähtsust;
- 8) teeb vahet riigi-, era- ja kodanikusektoril, toob näiteid nende tegevusest ja koostööst ühiskonnas ja üksikisikute võimalusest osaleda riigi-, era- ja kodanikusektoris;
- 9) kirjeldab erinevate majandussüsteemide iseloomulikke tunnuseid ja toimimist;
- 10) teab maksude vajalikkust ühiskonna toimimisel, eristab otseseid ja kaudseid makse;
- 11) analüüsib vabalt valitud näidete põhjal inimeste tarbimiskäitumist;
- 12) selgitab liigtarbimise põhjusi ja mõju üksikisikule, ühiskonnale ja keskkonnale;
- 13) analüüsib valitud erialal tegutsemise võimalusi, lähtudes eriala spetsiifikast ja tuues esile palgatöötajana ja ettevõtjana tegutsemise erisused;
- 14) teab, mis on sotsiaalne ettevõtlus, ja toob näiteid selle võimalustest;
- 15) märkab ohtu demokraatiale enda ümbruskonnas ja ühiskonnas ning on valmis sellele oma võimaluste piires vastu seisma;
- 16) toob näiteid oma õigustest ja kohustustest koolis, perekonnas ja ühiskonnas, selgitades õiguste ja kohustuste omavahelisi seoseid;
- 17) selgitab soorollide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese valikutele;
- 18) teab, mis on õigusriik, ja selgitab selle toimimise põhimõtteid;
- 19) nimetab põhiseaduse abil Vabariigi Valitsuse, Riigikogu, Vabariigi Presidendi ja kohaliku omavalitsuse peamisi ülesandeid;
- 20) teab võimalusi, kuidas kodanikud ja mittekodanikud saavad mõjutada ühiskonna toimimist;
- 21) analüüsib enda võimalusi kooli ja kogukonna elu ning kohaliku omavalitsuse poliitika kujundamisel;
- 22) teab Euroopa Liidu liikmesriike ja mõistab, miks Euroopa Liidu liikmesriik peab liikmesusest tulenevaid kohustusi täitma;
- 23) toob näiteid Euroopa Liidu kodanike õigustest ja võimalustest, seostades neid enda eluga;

- 24) oskab allikatest leida asjakohast infot oma arvamuse kujundamiseks;
- 25) tunneb ära valeuudise ja propaganda ja teab, miks need võivad olla ohtlikud;
- 26) oskab kasutada allikaid õppetöös, viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt;
- 27) võrdleb tõekspidamisi, tavasid ja praktikaid erinevate kultuuride ja subkultuuride näitel;
- 28) mõistab koostöövõimaluste otsimise vajalikkust kultuuriliste erimeelsuste puhul;
- 29) märkab ja analüüsib diskrimineerimisjuhtumit ja pakub välja lahendusi;
- 30) toob näiteid kultuurilaenude ja -mõjutuste kohta eesti kultuuris;
- 31) mõistab identiteedi määratlust, selgitab näidete varal, mis on sotsiaalne, kultuuri- ja rahvuslik identiteet ning mitmikidentiteet;
- 32) toob näiteid stereotüüpide, vaenukõne ja sallimatuse kohta ning mõistab nende ohtu ühiskonnale;
- 33) analüüsib oma kogemuste põhjal iseenda kultuuritarbimist;
- 34) selgitab, miks on oluline tunda kultuuripärandit;
- 35) toob näiteid Eesti kultuuri levikust maailmas;
- 36) analüüsib riske, teeb ettepanekuid nende maandamiseks, demonstreerib õpituatsioonis ohuolukorra asjakohast lahendamist, selgitades oma käitumist.

9. klass

ÕPPESISU, OLULISED MÕISTED, ÕPITULEMUSED

Majandus

Õppesisu: majandus – mis on majandus ja selle põhiküsimused?; turumajandus – kuidas toimib turg?, pakkumine, nõudlus ja hinnakujundus; riik ja turumajandus – riigi roll majanduses; jõukus ja toimetulek – elatustase, sotsiaalne ebavõrdsus; tööturg ja töösuhted – töötamine ja tööõigus; maksud – maksusüsteemi olemus ja liigid; riigieelarve – kuidas riik kasutab maksuraha? Isiklik eelarve – raha planeerimine ja finantskirjaoskus, tarbimiskäitumine – vastutustundlik ja säästlik tarbimine.

Olulised mõisted: majandus, turumajandus, pakkumine, nõudlus, jõukus, toimetulek, maksud, riigieelarve, isiklik eelarve, tarbimiskäitumine.

Tegevused:

Arutelu: Majandusvalikute mõju igapäevaelule.

Kaardistamine: Pakkumise ja nõudluse graafikud.

Rühmatöö: Kujundage isiklik eelarve üheks kuuks.

Simulatsioon: Tööjõuturu rollimäng.

Õpitulemused: Selgitab turumajanduse põhimõtteid ja riigi rolli majanduses. Planeerib isiklikku eelarvet ja mõistab maksusüsteemi. Tunneb tööturгу ja tarbimiskäitumise põhimõtteid.

Kodanikuühiskond

Õppesisu: kodanikuühiskond – mõiste ja tähtsus; poliitilised ja kutsealased ühendused – erinevad organisatsioonid ja nende roll; vabaühendused ja kodanikuosalus – osalemine ühiskonnaelus;

inimõigused ja kodanikuvabadused – õigused ja nende kaitse.

Olulised mõisted: kodanikuühiskond, vabaühendus, inimõigused, kodanikuvabadused, poliitilised ühendused.

Tegevused:

Tööleht: Inimõiguste ja kodanikuvabaduste analüüs.

Rühmatöö: Uurige vabaühendust ja esitlege selle tegevust.

Arutelu: Kuidas kodanikud saavad osaleda ühiskonnaelu parandamises?

Õpitulemused:

Selgitab kodanikuühiskonna mõistet ja olulisust. Teab inimõigusi ja kodanikuvabadusi.

Analüüsib kodanikuosalusvorme ja vabaühenduste tegevust.

Riik ja valitsemine

Õppesisu: riik ja valitsemine – riigi olemus ja funktsioonid; demokraatlikud ja mittedemokraatlikud riigid – võrdlus; võimude lahusus ja tasakaal – täidesaatev, seadusandlik ja kohtuvõim; põhiseadus ja teised õigusaktid – õigusraamistik; vabad valimised – rahva roll valitsemises; riigikogu – Eesti kõrgeim seadusandlik võim; vabariigi president – Eesti riigipea; vabariigi valitsus – kõrgeim täidesaatev võim; kohtusüsteem ja kohtupidamine, õiguskantsler ja isikute õiguskaitse; kohalik omavalitsus – vallad ja linnad.

Olulised mõisted: riik, demokraatia, mittedemokraatia, võimude lahusus, põhiseadus, valimised, kohtusüsteem, õiguskantsler.

Tegevused:

Simulatsioon: Valimiste läbiviimine klassis.

Rühmatöö: Võimude lahususe ja tasakaalu uurimine.

Projekt: Kohaliku omavalitsuse töö analüüs.

Õpitulemused:

Selgitab demokraatia põhimõtteid ja riigi funktsioone. Tunneb Eesti valitsemise ja õigussüsteemi ülesehitust. Analüüsib kohaliku omavalitsuse rolli.

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted

Õppesisu: Ühiskond ja sotsiaalsed suhted – inimestevahelised suhted; kellest ühiskond koosneb – kodanikud ja välismaalased; ühiskonna mitmekultuurilisus – tolerantsus ja koostöö; Eesti ühiskonna väärtused – millest juhindume?; kommunikatsioon ühiskonnas – suhtlemise tähtsus.

Olulised mõisted:

Ühiskond, kodanik, mitmekultuurilisus, väärtused, kommunikatsioon.

Tegevused:

Arutelu: Ühiskonna mitmekesisuse väärtustamine.

Rollimäng: Konfliktide lahendamine.

Uuring: Eesti ühiskonna väärtuste analüüs.

Õpitulemused:

Selgitab ühiskonna olemust ja suhtlemise tähtsust. Teab ühiskonna mitmekesisuse eeliseid ja väljakutseid. Mõistab Eesti ühiskonna väärtusi.

Eesti Euroopas ja maailmas

Õppesisu: Eesti Euroopas ja maailmas – rahvusvaheline koostöö.

Olulised mõisted: Euroopa Liit, rahvusvaheline koostöö, geopoliitika.

Tegevused:

Rühmatöö: Eesti rahvusvahelise rolli uurimine.

Kaarditöö: Euroopa Liidu liikmesriigid ja nende suhted Eestiga.

Õpitulemused:

Tunneb Eesti positsiooni ja rolli rahvusvahelises kogukonnas. Analüüsib Euroopa Liidu tähtsust Eesti jaoks.